

Gemeente Tilburg
College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 90155
5000 LH Tilburg

23 mei 2019

Geachte college,

De Sacramentskerk aan de Ringbaan Oost blijft behouden voor de stad, althans het beeldbepalende vooraanzicht. Dat is voor een belangrijk deel te danken aan de wijk zelf, die - gesteund door alle partijen in de gemeenteraad - sinds 2003 heeft geijverd voor behoud en herbestemming van de kerk en het aangrenzende Liduïnaklooster. Wij vragen nu om ondersteuning van de gemeente bij het installeren van een nieuwe spits en het beheer daarvan op de langere termijn.

Beeldbepalend voor de stad

Bij het streven tot behoud speelden twee argumenten een hoofdrol. De monumentale kerk en het klooster zijn tegelijkertijd met de wijk gebouwd, en zijn zowel esthetisch als maatschappelijk verbindende elementen in onze wijk uit de jaren dertig. Dergelijke ensembles zijn in Tilburg schaars. Daarnaast vormt de kerk een belangrijk planologisch element in het stedenbouwkundig plan van ir. Johan Rückert, de stadsarchitect die aan de wieg stond van onder meer het Ringbanenstelsel. Al op de eerste tekeningen is te zien hoe de kerk geprojecteerd is als een oriëntatiepunt, als de visuele bekroning van een van de belangrijkste uitvalswegen - toen en nu - van de stad: de Nieuwe Bosscheweg. In die zin is de Sacramentskerk altijd een belangrijk, beeldbepalend gebouw geweest, een herkenningspunt. Tegenwoordige noemen we een dergelijk iconisch gebouw een *landmark*.

Uiteindelijk bleek sloop van het schip en het priesterkoor niet te voorkomen, maar gelukkig blijven in de plannen van aannemer Van Gisbergen en architect Bedaux de voorgevel en het eerste travee van de zijgevel staan. Waarmee het vertrouwde vooraanzicht zo goed als geheel behouden blijft. Wat echter ontbreekt, is de spits, die altijd een belangrijk onderdeel van het beeld heeft bepaald. Om die reden heeft de wijk zich ingespannen om tot een nieuwe spits op de kerk te komen. Daarbij is een prijsvraag uitgeschreven waarbij zowel de buurt als de lezers van het Brabants Dagblad zich met grote meerderheid uitspraken voor het ontwerp van Ten Brink.

Contouren van de oude spits

Het ontwerp volgt de contouren van de oude spits, die van koper was. Het ontwerp van Ten Brink is gemaakt van reflecterend glas, zodat de spits als het ware opgaat in de wolken, in de omgeving. In de avonduren is in de spits een zacht schijnsel te zien, gebaseerd op moderne LED-techniek, die regelbaar is. De constructie is van staal (verzinkt en gecoat) en glas (zelfreinigend). Diverse openingen zorgen ervoor dat de spits goed geventileerd wordt. De spits wordt bekroond met een kleine, roestvrij stalen bol. De kopers van de toren hebben te kennen gegeven enthousiast te zijn over het ontwerp en verlenen alle medewerking om tot realisatie te komen. De bewoners van omliggende panden zullen we informeren over de aanpak, waarbij het uitgangspunt van het ontwerp is dat het voldoet aan eisen op het gebied van welstand, constructie, veiligheid, lichtsterkte et cetera.

Investering en waarde

Aan de uitvoering ervan zijn uiteraard kosten en consequenties verbonden, die de Buurtraad en de toekomstige bewoners niet kunnen dragen. Omdat het om een beeldbepalend ensemble gaat, met een belangrijke stedelijke, iconische functie wendden wij ons tot de gemeente Tilburg die het streven van Kerk en Klooster, een werkgroep van de Buurtraad, altijd heeft omarmd. Raadsbreed en bij herhaling. Zo heeft de Raad in 2008 te kennen gegeven positief te staan tegenover een herbestemming van de Sacramentskerk, en het College opgedragen om actief mee te denken over de wijze van herbestemming en daarop anticiperend tot opname van een PM-post in de Investeringsagenda 2009. Deze is weliswaar onder een volgend college geschrapt, maar in 2016 werd de waardering voor de kerk nog eens onderstreept door opname in de routekaart Ruimtelijk Cultureel Erfgoed. Daarin wordt gesproken van een “gave en herkenbare uitbreidingswijk uit de periode 1920-1940, voornamelijk woonbebouwing maar ook voormalig ziekenhuis, Sacramentskerk en Lidwinaklooster.”

Het belang dat de gemeente hecht aan het gebouw en de brede steun bleken opnieuw toen in 2018, voorafgaand aan de verkiezingen, op een verkiezingsbijeenkomst in de Pelgrimhoeve, de vraag aan de (kandidaat)raadsleden werd gesteld of men nu opnieuw bereid zou zijn de buurt te steunen in het streven de kerk van de ontbrekende torenspits te voorzien. Het antwoord was unaniem en volmondig 'ja'.

Planning en kosten

Het heeft even geduurd voordat wij als vrijwilligersorganisatie alle consequenties van plaatsing en beheer van een nieuwe spits op een rijtje hadden. Daarbij is veel aandacht uitgegaan naar een aanpak die de kosten voor onderhoud en energie zo laag mogelijk zou kunnen houden. Zonnepanelen zorgen voor de benodigde elektriciteit, zodat de spits energieneutraal is. De kosten van de voorbereiding zijn vrijwel nihil geweest dankzij de belangeloze inzet van de architect, de energie-adviseur uit de buurt, de constructeur en het glasbedrijf.

Door deze inzet is een goed beeld ontstaan van de kosten en beheersmaatregelen die een nieuwe spits met zich meebrengt. Het gaat in eerste instantie om een eenmalige investering van 480.000 euro, exclusief btw en circa 1400 euro aan onderhoudskosten op jaarbasis - voor zover nu te overzien. Deze kosten kunnen uiteraard nader gespecificeerd worden.

Inzet van de buurt

De Buurtraad Armhoefse Akkers wil en zal doen wat in de mogelijkheden ligt om gelden te verwerven, en heeft daartoe contact met een bureau voor crowdfunding. Ook zal een actie worden gestart om het resterende koper van de oude spits om te smelten tot spitsjes, die verkocht zullen worden. Daarnaast zal een aantal fondsen worden verzocht een bijdrage te leveren. De Buurtraad zal zelf het voortouw nemen om tot herstel van de tijdsaanduiding te komen. Er is daarnaast de bereidheid om de komende tien jaar jaarlijks 50% van de genoemde onderhoudskosten te financieren uit het budget Verrijk je Wijk.

Alle inspanningen ten spijt zal de spits niet kunnen worden gerealiseerd zonder een fundamentele bijdrage van de gemeente Tilburg. De Buurtraad Armhoefse Akkers verzoekt de gemeente om een garantiebijdrage voor de kosten van uitvoering. Alle inkomsten die de buurt weet te realiseren worden in mindering gebracht op dat bedrag.

Wij hebben meer dan vijftien jaar ons uiterste best gedaan om een waardevol, monumentaal ensemble voor de stad te behouden. Wij hebben daarbij op brede sympathie mogen rekenen, waaronder die van alle fracties die in de gemeenteraad van Tilburg vertegenwoordigd zijn. Wij hopen dat we op de lange weg gezamenlijk tot het einde kunnen optrekken.

Met vriendelijke groet,

Namens de Buurtraad Armhoefse Akkers en de Werkgroep Kerk en Klooster,

Lout Donders, voorzitter